

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СВОЄРІДНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ УРБАНІСТИЧНИХ ТА СІЛЬСЬКИХ МОТИВІВ У ДІАСПОРНІЙ МЕМУАРНІЙ ПРОЗІ

GENRE-STYLE FEATURES OF MODELING OF URBAN AND RURAL MOTIVES IN THE DIASPORN MEMUARIAN PROSE

Джигун Л.М.,

orcid.org/0000-0003-3367-0716

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

Хмельницького національного університету

У статті досліджено жанрово-стильові особливості моделювання урбаністичних та сільських мотивів у діаспорній мемуарній прозі. Зосереджено увагу на контексті ідейної специфіки, проблематики, стильових особливостей та аспекті мемуарного тексту. З'ясовано, що слогади побудовано на поєднанні ірраціональної, раціональної, міфологічної концепції зображення людини і світу, а також на поєднанні культурологічного та екзистенційного вимірів. Жанрово-стильові ознаки розкривають специфіку сюжету на рівні хронотопу, часопросторової матриці, подієвості та образності. Поетика художнього творення образу міста в структурі мемуарної прози письменників української діаспори за типізацією поділяється на пейзажний, власне урбаністичний, просторовий, історіософський, архітектурний, побутовий, індустріальний, антропоцентричний. Останній тип міського образу співвіднесений із простором – місто як місце життя і діяльності людини, де формується її власне «Я».

Ключові слова: жанр, стиль, образ міста, сільські мотиви, жанрова структура, наратор.

В статье исследованы жанрово-стилевые особенности моделирования урбанистических и сельских мотивов в диаспорной мемуарной прозе. Сосредоточено внимание на контексте идейной специфике, проблематики, стилистических особенностях и аспекте мемуарного текста. Выяснено, что воспоминания построены на сочетании иррациональной, рациональной, мифологической концепции изображения человека и мира, а также на сочетании культурологического и экзистенциального измерений. Жанрово-стилевые признаки раскрывают специфику сюжета на уровне хронотопа, пространственной матрицы, событийности и образности. Поэтика художественного создания образа города в структуре мемуарной прозы писателей украинской диаспору за типизацией делится на пейзажный, собственно урбанистический, пространственный, историософский, архитектурный, бытовой, индустриальный, антропоцентрический. Последний тип городского образа соотносим с пространством – город как место жизни и деятельности человека, где формируется его собственное «Я».

Ключевые слова: жанр, стиль, образ города, сельские мотивы, жанровая структура, рассказчик.

In the article genre-style features of modeling urban and rural motifs in Diaspora memoir prose are researched. The focus is on the context of ideological specifics, problems, stylistic features and the aspect of memoir text. It was found out that memories are built on the combination of irrational, rational, mythological concepts of the image of man and the world, as well as the combination of cultural and existential dimensions. Genre-style features reveal the specifics of the plot at the level of the chronotop, time-space matrix, events and imagery. The poetics of artistic creation of the image of the city in the structure of the memoir prose of the writers of the Ukrainian diaspora by typing is divided into: landscape, urban, spatial, historiosophical, architectural, domestic, industrial, anthropocentric. The last type of urban image is correlated with space – a city as a place of life and human activity, where its own "I" is formed.

Key words: genre, style, image of the city, rural motives, genre structure, narrator.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У другій половині ХХ – початку ХХІ століття значного успіху досягла діаспорна мемуарна проза. Її авторами були відомі письменники Д. Нитченко, Г. Костюк, Леся Богуславець, Докія Гуменна, Марія Цуканова, І. Косач-Борисова, Анатоль Галан, Ю. Шевельов та інші. Мемуари, автобіографічний жанр, за визначенням французького літературознавця Филипа Лежена, є документом людини і про людину, про оточення (соціум) [4], точніше, документом антропологічного спрямування. Останнім часом мемуарна література привернула увагу багатьох дослідників. Як свідчать першоджерела, проблему жанрово-стильової

специфіки творення урбаністичних та сільських мотивів у діаспорній мемуарній прозі, його-текстах досі ніхто комплексно не розглядав, що вказує на актуальність теми, яка затребувана часом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемно-тематичні та жанрово-стильові особливості мемуарної прози досліджували О. Галич, О. Рарицький, Т. Черкашина, С. Єрьоменко, Г. Мазоха, Т. Швець, А. Цяпа, Л. Вашків, Т. Гажа, С. Дідух-Романенко, А. Ільків, Т. Космеда, М. Коцюбинська, І. Сирко та інші. Наприклад, публіцистичність щоденників науково проінтерпретував О. Галич, щоденник як формовираження письменника досліджувала К. Танчин. Однак у такому

формулюванні, що винесено у заголовок статті, науковці не аналізували. Образ міста в художній літературі оприявнив у монографії В. Фоменко [9]. Дотично, лапідарно заторкували означену проблему у своїх працях В. Топоров, Й. Рот.

Мета дослідження – виявити і проаналізувати жанрово-стильову специфіку моделювання урбаністичних та сільських мотивів у діаспорній мемуарній прозі

Виклад основного матеріалу. Прочитавши мемуари, мною було з'ясовано, що урбаністичний міський топос складає предметна наповненість, художня семантика. Міське середовище розкриває тематичні пріоритети, впливає на екзистенційні мотиви буття людини. У мемуарах О. Гай-Головка вдався до порівняльної характеристики Києва 1928 р. за часів НЕПу і Києва 1933 р. Різниця у п'ять років, але різюча, контрастна: «Київ порівняно був веселий, чистий, манливий, привабливий, і люди в ньому виглядали нібито з радісними обличчями. На центральних вулицях – Хрещатику, Фундуклеївській, Прорізній і Бібіковському бульварі – було чисто, над ними зелено, барокові будинки, здавалося, всміхалися очима вікон, купаючись у сонячному світлі. Те, що я побачив тепер, зовсім не відповідало цьому. Я наче попав у місто, над яким пройшов ураган так само, як в українському селі» [2, с. 32–33]. Певна річ, у спогадовій літературі О. Гай-Головка опис міста викликаний навіюванням, асоціаціями, спогадами минулого часу, що підсилює дихотомію, виражену прислівниковою формою, «колись» і «тепер».

Міський простір не обходиться без природного ландшафту. В художній організації нефікційної прози він може не вписуватися на передній план, але є часткою міського простору, на який епізодично сфокусовано увагу оповідача. Так, П. Богацький у листі (1.4.1946) до сина і дружини описує чарівні куточки німецького міста Ганновер, його садово-паркові ансамблі в компаративному ключі: «Минулої неділі, саме на день мого народження, 17/3 по ст. стилю (до речі, в ЕСУ (Енциклопедії Сучасної України) дату народження письменника зазначено помилково: (04 (16). 03. 1883 замість (05 (17).03.– Л. Д.), ми вдвох з Кучером ходили в тутешній англійський парк – це велика рівнина, десятин в 25-ть землі, обведена каналом літерою «П»; води в ньому нема, лише зі сторони входу, а сама площа поділена на безліч чотирикутників, між якими лежать широкі доріжки, прикрашені різними статуями, а по краях живоплоти з гарно пострижених дерев молодого граба...

Вчора знову ж пішли в інший парк, недалеко від нас. Він колись був гарним парком, на зразок берлінського Тиргантену (зоопарку), але війна, бомби його дуже понижили. Ще й досі валяються бомби по парку, безліч ям стоять не засипаними. Правда, і сам парк тепер без догляду. Ми охоче погуляли по його алеях...» [1, с. 5–53].

В епістолярії постає «вчора» як минуле, яке у тексті із «сьогодні» виступає атрибутикою міських реалій першого повоєнного року. Урбаністичні картини визначили імпульс ліризації розповіді: міські мотиви навіяли П. Богацькому осмислену ситуацію емігрантського життя, спостереження під час його побуту у таборі для переміщених осіб. До такої ситуації підштовхнули його дві антагоністичні політичні системи, одну з яких, комуністичну, він відкинув й опинився на заході Німеччини.

Об'єктом мілітарної ескаляції ставало не одне місто. У спогадах «З часів єжовщини» О. Мак зобразила Бердичів перших днів Другої світової війни: «Бомбардування нарешті припинилося, літаки відлетіли, а ми все лежимо, боячись поворухнутися. – Місто горить! Подивіться на місто! – гукає хтось поблизу. Зриваємося на ноги і каменіємо від страшної картини: все місто дійсно було в огні. Десь тріщали і падали будинки, чулися крики людей, здіймалися до неба високі вогненні мітли, і знову чулися вибухи: це вилітали в повітря магазини з амуніцією... Над містом стояла кривава луна. Море полумені коливалося під подувами вітру і набирало різних відтінків у вечірніх сутінках» [6, с. 284].

За версією автора, місто має фатальну силу – перетворювати своїх мешканців у жертви. Сюжетна лінія, як система подій, у спогадах розпрозорюється через психоаналітичну оповідну матрицю, в якій прочитуємо чергування подій із життям письменниці періоду Другої світової війни.

В образі міста увиразнюється й історіософський аспект упереміш із описом пейзажних чи графічних ліній, предметним рядом. Л. Палій згадує про Торонто (Канада) двовимірно. Перший – імпресіоністичний малюнок сучасності: «Ідучи з центру міста шосе вздовж берега озера Онтаріо я зовсім несподівано усвідомила собі, що Торонто стало гарним містом. Переді мною заходило сонце, чорна силуетка землі по другому боці затоки врізувалася півколом у миготливе плесо. На воді вилискували трикутники вітрил десятків яхт. Озеро тут безкрає, наче море, південний, американський берег сховався за обрієм. Ліворуч, на штучно висипаних островах наче завис у повітрі розваговий парк «Онтаріо плейс». Там білі

модерністичні споруди космічної доби: величезна куля, куби, ромби, рури, мости і драбинки, наче риштовання. Літом там тьма-тьмуща народу проходиться японськими садками, прохолоджується на моріжку над водою, сидить при столиках ресторанів просто неба, слухає мандрівних музик або концерти у великому амфітеатрі, від «рок» почавши, а на класичних програмах скінчивши. Минулого літа під час «Українського дня» був тут цікавий показ історичної ноші, фільм про Василя Курилика та концерт» [8, с. 100].

Другий малюнок – ретроспективний. Письменниця подумки повернулася у перші повоєнні роки, прибувши з Європи: «Я роздумувала над тим, як воно так сталося, що я й не спостерегла, коли Торонто стало сучасним і життєрадісним. Пригадую, по приїзді сюди на початку п'ятдесятих років, я вирішила категорично і невідклично, що ніколи не полюблю цього міста. Торонто, або, як його тубільці називають «Трано», було тоді безбарвне і безнадійно нудне. Чужинці прозивали його з погордою “Hog Town” (Кабаняче місто) або просто “Toronto the Good” (Торонто святобливе). Місто животіло, законсервоване в шотландсько-пресвітеріанському пуританізмі. «Батьки міста» вбачали щось грішне в музиці й мистецтві. Не було тоді доброї мистецької галереї, не було й місцевого театру, тільки час від часу можна було побачити бродвейські вистави у старому занехаяному театральному будинку. Сьогодні ця зала відновлена, в місті є дві великі новітні споруди, побудовані спеціально для театральних вистав, опери і балету. Крім того, є тут тепер коло 20 менших театрів, серед них два експериментальні» [8, с. 100].

Поетика міста, тема його дискурсу постає у Л. Палій в історичному, культурологічному та філософському контекстах. В. Фоменко наголошує: «Архітектурні символи міста сприймаються як маркери, що позначають конкретне місто. Семіотичний підхід до культури міста дозволяє розглядати її як текст, який є джерелом різноманітних вражень, інформації» [9, с. 18].

У текстовій структурі нефікційної прози Л. Палій просторова окресленість канадського міста поєднана з історичним минулим. Авторка виявляє знання із філософсько-іраціонально-містичних уявлень про історичний процес, розкриває читачам свої теоретичні схеми розвитку міста Торонто з тим, аби рельєфніше поєднати історичне минуле із сьогоденням. Заглиблюючись в історичне минуле, мемуарист підсилює раціональну форму своєї оповіді у формі поєднання об'єктивного і суб'єктивного начала.

Сільські ж мотиви увиразнено у спогадовій діаспорній літературі крізь спектр опису життя в Україні, бо сільська тематика країн Заходу майже відсутня, або ж згадується побіжно, фрагментарно. Наприклад, О. Смотрич в усній оповіді (9.03.2010) розкриває свій побут у Канаді, на хуторі: «Вирішили з Ніною виїхати на природу. Купили за сто кілометрів від Торонто хату і перебралися в 1994 році. До центральної дороги з твердим покриттям триста метрів. Сусіди є, живуть за один кілометр від нас» [7, с. 19].

Уже після смерті письменника його дружина Ніна Флорук (Данильців) у листі (10.08.2017) до В. Мацька між рядками згадує про сільський побут, хутір називає фермою: «Я дуже зайнята турботою про ферму, а також працею в книжковому магазині та проводжу заняття з медитації, тому я не маю часу відвідувати Торонто. Літо було прохолодним і вологим. Тож помідори досі зелені, але все-таки краще, ніж зима!» [7, с. 63]. В іншому листі (5.05.2015) повідомляє: «Сьогодні у нас було 30 градусів, тож нарциси, тюльпани знаходяться в повному розквіті. Погода змінилася від зими до літа» [7, с. 61].

Таким чином, крім сільських клопотів, зображення пейзажів, опису погоди чи флори, представлено пунктирно моделі автобіографізму, в якому постає доля особистості, її захоплення, події із власного життя. За допомогою тексту можна співставити в контексті автобіографізму аналіз гендерного та психоаналітичного дискурсу. Якщо О. Смотрич стисло оповідає про свій побут на хуторі біля лісу, на природі як втечу від гамірного міста в імпресіоністичному стилі, то його дружина оприявнює жіночий текст – передає настрій, навіяний атмосферою клімату, дарунками природи, яка постає у номенах флори.

Науково-критичне осмислення гендерного аналізу крізь прочитання мемуарного словесного малюнка сільських мотивів надає образу оповідача автобіографічного характеру, сконденсованої думки, екзистенційного «Я», естетики пленеризму, який відзначається прагненням до якнайправдивішого відтворення природного освітлення, кольору, осмислення повітряного середовища, сонця у зображенні сільського простору, довкілля.

Екзистенційне «Я» зливається із простором, коригує когнітивну та емоційну обробку на письмі інформації. У процесі закономірностей художнього мислення та творчого опрацювання спогадів, вражень відбувається словесно-графічна передача пейзажного / графічного малюнка, почуттєвих вимірів читачеві задля естетичного сприйняття авторських інтенцій.

Спогади Д. Гуменної «Дар Евдотеї» пронизані сільськими мотивами, особливо, коли йдеться про її шкільні та юні роки. На відміну від фрагментарного опису канадського хутора О. Смотричем, Д. Гуменна, залюблена в сільські пейзажі, отождвається до широкого опису українського хутора. Вона розповідає колоритно так, немов художник щойно намалював картину. Словесний малюнок сповнений плеризмом, детальним метафоричним зображенням просторів рідної Жашківщини: «Тому я обожнюю хутір. Був він посередині між Жашковом і Кривчункою, за п'ять верстов. Можна було йти насипом початої і невикінченої залізничної колії, зарослої багатющим квіттям і зіллям та маєстатичними гордими будяками з бордовими коронами. Повітря – впивасш у себе екстазу. Хутір стоїть самотньо, його видно здалека. Довга алея сріблястих височенних осокорів запрошує в садибу, що стоїть за гони від шляху. Ці осокори мене завжди чарували: як наближаєшся – бачиш тріпотливе, миготливе срібло, що міниться на очах. Алея срібних осокорів кінчається садом. По один бік – старий сад, що посадив ще дід Пилип, а по другий – новий, його вже посадив дядько Явдоким. Ідеш садом, а хати ще не видно» [3, с. 37–38].

Графічний малюнок сільського пейзажу дореволюційних часів зображено письменницею найсердечніше світлими фарбами в образі хутора. Таких хуторів в Україні було тисячі, але з приходом до влади більшовиків, їх понижили, зруйнували, а господарів визнали безпідставно куркулями, нетрудовим елементом, одних вивезли у Сибір, других господарів виморили голодом у 1933 році, репресували.

Стиль мемуарів Д. Гуменної пронизаний реалістичними картинами зображення життя і подій на селі, синтезом документальних свідчень очевидця тих, за визначенням Г. Костюка, окаяних років. У спогадах оприявлено широку «ріку» життєвої мудрості письменниці, яка не з власної волі змушена була виїхати на Захід, аби там, без цензури, без ідеологічних наглядців від партії вільно розвивати художню творчість.

У мемуарній прозі І. Кошелівця звертається до стилізації традиційних творів мистецтва (декоративно-ужиткового, вишивки). Засобами художньої виразності він асоціативно створює картину органічної гармонії людини і природи, доцільності прекрасного і площинно об'ємного простору, де проходить життя сільських трударів, чим досягає художньої довершеності. У спогадах «Розмови в дорозі до себе» І. Кошелівця змодельовано село до революції 1917 року, коли його батько прикупляв землю і з родиною на ній важко працював, аби прогудувати велику сім'ю.

Мотивом села, його образом пронизані мемуари «Смертельною дорогою» О. Гай-Головка, особливо хвилюючою є розповідь про події на селі після голоду 1933 року.

Його разом з І. Маловічком партія послала на Уманщину перевіряти райсоюзи, а потім про все побачене написати в газету. Дорогою вони спостерігали непривабливу картину. Автор мав певне порівняння з тим, що було і що сталося із селом тепер. Наближались до Катеринополя: «За моєї пам'яті ця боголюблена місцевість потопала в садах і в золоті пшеничних ланів. Поміж ними стриміли майже до неба дубові й букові ліси. А люди – шевченківські люди – з гордістю дивилися на плоди своєї праці. А що ж тепер? Сади і ліси вирубані. Хати обдерті з вишкіреними стріхами й перекошеними вікнами. Коло хат нікого не видно... Я дивився на цю руїну й мені тяжко було дихати. Маловічко стояв блідий і в нього по щоках неугавно текли сльози» [2, с. 58].

Авторська симпатія явно на боці знедолених, він засуджує нових господарів долі, які, усупільнивши землі, принесли нещастя і руїну в українські села. Вдаючись до художніх засобів, О. Гай-Головка образ землі номенує епітетом «сумна», наче вона є живою істотою і сумує за мільйонами хліборобів, які померли від штучного голоду. Такий епітет має переносне значення, підсилює живописний словесний малюнок Катеринополя, малюнок у темних тонах, хоч «... довкола нас і над нами був чудовий сонячний день. Жодної хмарки на небі, ніби оце тільки помальовано його густою блискучою блакитною фарбою. Але, глянувши на село, з якого ми щойно вийшли, мені стало не по собі. Напроти веселого неба тяглася сумна земля. Здавалося мені, ніби задовго перед цим промчала тут буря з вогнем, поламавши і попаливши садки, позривавши сніпки з дахів, пооббивавши глину з колишніх білих хат, позносивши тини й загорожі... Я вглядався ще і ще в цей Катеринополь, у це нещасне село, яке, так само як і інші українські села, нещодавно цвіло, наповнювалося світлом, кольорами, запахом і гамором...» [2, с. 61–62].

Жанрову структуру замальовки підсилюють зображально-виражальні засоби, а найперше порівняння, контрастність доквілля. Так, непривабливу картину села, що звідало штучного голоду, автор порівнює з пустелею («Але тепер в ньому було, як у пустині»), буревієм, антитезою (веселе небо і сумна земля).

Крім замальовки в структуру мемуарів автор «вмонтовує» епістолярний жанр – дістав листа від матері, яка жалілася, що у Вікніні активісти вигнали її з хати, і тепер вона з дітьми тулиться

у сусідки в комірчині. Автор переповідає гіркі слова матері: «У нас люди людей їдять... Трохим Соловійчук з дітьми з'їв свою жінку... У Вікніні вже більшість вимерла з голоду. Ковалю Ларіона Шевчука, який просив хліба, закликали в сільраду і убили. Найкращий господар у нашому селі Нетребчук, якого називали Брижею, помер під тином голодною смертею. Зверхановські, які так дуже хотіли комуни, теж так само померли» [2, с. 98]. Мати просила допомоги в сина, який жив у Харкові. П'ятнадцятилітній брат Борис приїхав до нього за допомогою. Олекса дав йому гроші й переодягнув у своє вбрання, додавши: «Більш нічим не можу допомогти тобі. Навіть коли б допоміг, то в дорозі ГеПеУ або міліція ограбує тебе... і навіть схопить» [2, с. 100].

Різні жанри, залучені у структуру тексту, підсилюють ще одну жанрову форму сучасної мемуаристики – літературний автопортрет, у якому письменник не ставить за мету відтворити детально весь свій творчий шлях, однак прагне зацентрувати на центральних проблемах життєпису, що закарбувалися у пам'яті й заслуговують уваги читача.

Так, коли його 1934 року заарештували і тримали певний час у підвалі, опрацьовуючи, то енкаведисти прийшли до висновку, що молодий письменник стане лояльнішим до радянської влади під їхнім наглядом, тому на «перевиховання» послали у Політвідділ. Завдання письменника полягало «перекопати врятованих від голоду колгоспників, що тільки колгоспна система господарювання поліпшить їхнє життя», тому він під примусом намагався «затуманювати колгоспників в політвіддільській тижневій газетці» [2, с. 195]. Політвідділ розташувався у в. с. Малі Кринки (нині Шевченківського району Харківської області. – *Л. Д.*) у розкуркуленій хаті на дві половини. Для підсилення реальної картини на селі автор вдається до стилістичного прийому порівняння, зіставлення: «Жити стало краще, жити стало веселіше», – повторювала вона (Смірнова. – *Л. Д.*) диявольські Сталінові слова, – тому праця на полі повинна бути подвоєна, потроєна... У колгоспах було навпаки. Сумні, зігнуті, голодні й обдерті колгоспники не йшли, а сунули на поле й купками копошилися на ньому, дивлячись весь час на сонце й чекаючи благословенного вечора» [2, с. 196].

Ємний образ сільської реальності атрибує прихований інтерпретаційний смислотвірний сенс людського буття, багатоплановість розкриття смислових лакун особистісного, екзистенційного, морально-етичного, філософсько-універсального, історичного конфліктів, спровокованих новою суспільно-економічною формацією. Приховані

смисли Ю. Лотман розглядав як «подальший розвиток сюжету – лише розгортання деяких прихованих у ньому потенцій. Це глибинний кодуєчий пристрій, своєрідний «текстовий ген» [5, с. 239]. Сільські мотиви у мемуарній діаспорній прозі розширені просторовою наповненістю, графічними і пейзажними замальовками, прекрасними словесними малюнками.

Висновки. Поетика художнього творення образу міста в структурі мемуарної прози письменників української діаспори за типізацією поділяється на пейзажний, власне урбаністичний, просторовий, історіософський, архітектурний, побутовий, індустріальний, антропоцентричний. Останній тип міського образу співвідношу із простором – місто як місце життя і діяльності людини, де формується її власне «Я».

Формування світогляду особистості відбувається в урбаністичному просторі завдяки освіті, музиці, архітектурі, літературі, образотворчому мистецтву, театру і кіно. Сформована особистість, її внутрішня культура виражена у світоглядному рухові, що спроектований на буття в соціумі, на піднесення рівня культури людського буття. У процесі аналізу творів спостерігаю, що найбільш типовими функціями творення письменниками образу міста, є довкілля, час і простір. Такі категорії сприяють письменникові в художньому обрамленні краще відтворити дійсність в обмеженому континуумі міста. Образ міста в мемуаристиці найповніше виявляється через «міські метафори», які увиразнюють міських типажів, споруди, історію, природу, садово-паркове мистецтво, скульптури, абстракції тощо. Образ міста увиразнюється засобами контрастності, протиставленню минулого й сучасного міста (спогади Л. Палій, О. Гай-Головка).

Сільські мотиви розширені просторовою наповненістю, географічними місцевостями довкола села, словесним описом, краєвидами їх графічних ліній. У структурі тексту образ села постає прекрасними пейзажними малюнками: оповідач оспівує свою малу батьківщину, що зростила і простелила дорогу у широкий світ. Діаспорні спогади нав'язані ностальгійними мотивами за рідним краєм, батьківським порогом, землею, яка зростила їх, додавала сили. Сільська тематика постає в образі землі-годувальниці як символ енергії і багатства, мірилом цінностей і засобом існування. Саме з цього починає свою розповідь І. Кошелівець у мемуарах «Розмови в дорозі до себе».

Мотив села є елементом національної пам'яті, незнищенності роду хліборобського, втіленням національних звичаїв і традицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богацький П. Архіви / зібрав Левко Богацький. Sydney: б.в., 2003. 432 с.
2. Гай-Головко О. Смертельною дорогою. Т.2. Вінніпег : Видавнича спілка «Тризуб», 1983. 205 с.
3. Гуменна Д. Дар Евдотеї. Испит пам'яті. Кн. 1. Київські кручі; Кн. 2. Жар і крига [першотвір]. Київ : Дніпро, 2004. 520 с.
4. Лежен Ф. В защиту автобиографии. *Иностранная литература*. 2000. № 4. С.108–122.
5. Лотман Ю. Семиосфера. Санкт-Петербург : Искусство-СПБ , 2010, 704 с.
6. Мак О. З часів єшовщини / спогади. 2-ге вид., випр. та доповн. Мюнхен : Українське видавництво, 1954. 310 с.
7. Мацько В. Епістолярний материк. Хмельницький ФОП Цюпак А.А., 2018. 448 с.
8. Палій Л. Місто вчора і сьогодні. *Сучасність*. 1980. Ч. 4 (232). С. 100–107.
9. Фоменко В.Г. Місто і література: українська візія: монографія. Луганськ : Знання, 2007. 312 с.

УДК 398.81(477)

**ПАТРІОТИЧНА ПІСНЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ**

**PATRIOTIC SONG AS AN ESSENTIAL ELEMENT
OF THE NATIONAL CONSCIOUSNESS OF UKRAINIANS**

Дзинглюк О.С.,

orcid.org/0000-0003-0000-1639

*старший викладач кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін
Одеського національного морського університету*

Гречиха В.А.,

orcid.org/0000-0003-4554-6499

*студентка III курсу
факультету водотранспортних та шельфових споруд
Одеського національного морського університету*

У статті досліджуються звучання патріотичних мотивів у сучасних пісенних творах, які виконують відомі українські гурти. Розглядається вплив пісень на формування національної свідомості молоді. Автори роботи аналізують художні особливості пісенних творів. Також у статті звертається увага на наслідування патріотичної пісні етнічної тенденції. У дослідженні звернено увагу на аспекти реалізації патріотичних мотивів у творах, які здатні виховувати у молоді національну свідомість та патріотизм.

Ключові слова: історична пісня, патріотична пісня, образ-символ, народна творчість, національна свідомість.

В статье исследуются звучания патриотических мотивов в современных песенных произведениях, исполняемых известными украинскими группами. Рассматривается влияние песен на формирование национального сознания молодежи. Авторы работы анализируют художественные особенности песенных произведений. Также в статье обращается внимание на наследование патриотической песни этнической тенденции. В исследовании обращено внимание на аспекты реализации патриотических мотивов в произведениях, воспитывающих у молодежи национальное сознание и патриотизм.

Ключевые слова: историческая песня, патриотическая песня, образ-символ, народное творчество, национальное сознание.

In the article explores the sound of patriotic motifs in modern songs, performed by famous Ukrainian groups. The influence of songs on the formation of the national consciousness of youth is considered. The authors of the work analyze the artistic features of the songs. Also, the article draws attention to the inheritance of the patriotic song of the ethnic trend. In the research drew attention to aspects of the realization of patriotic motifs in songs that educate the national consciousness and patriotism among young people.

Key words: historical song, patriotic song, image-symbol, folk art, national consciousness.

З давніх часів свої враження, переживання людина виливала в пісні. Релігійні мотиви висловлювалися у лірницьких піснях; тяжка праця на своїм власнім полі – в обжинкових та косарських

піснях; мандрівки за заробітком – у чумацьких та бурлацьких; щасливе або безнадійне кохання, суперництво, життя за нелюбом, підступність злої свекрухи, краса природи – в ліричних та